

SIMPOZION – 85 DE ANI DE LA MAREA UNIRE

În data de 27.11.2003, Academia Fortelor Terestre „Nicolae Balcescu“ în colaborare cu Universitatea „Lucian Blaga“ au organizat Simpozionul „85 de ani de la Marea Unire“, unde s-au prezentat interesante comunicări științifice despre acest eveniment.

Au fost evidențiate semnificațiile fauririi statului național unitar pentru evoluția națiunii române și a României.

În continuare sunt prezentate pe larg comunicările susținute cu acest prilej.

CONTRIBUTIA ARMATEI LA INFAPTUIREA UNIRII

Col. prof. univ. dr. ALEXANDRU BABOS

Înainte de Unirea din 1859, armata devenise un factor deosebit de important în peisajul politic românesc, de care trebuia să țină seama orice grupare politică. Acționând în mod firesc în cadrul forțelor unioniste, armata se va dovedi o pârghie esențială a îndeplinirii programului național de unitate și independență, din rândurile sale fiind desemnat cel care va fi investit cu funcția supremă în statul român modern, colonelul Alexandru Ioan Cuza.

Poporul nostru își puna mari speranțe în forța sa armată, în izbânda luptei pentru Unire, chiar dacă era puțin numeroasă, fiind evident că ostilitatea imperiilor vecine nu putea fi eliminată decât prin rostirea armelor; de unde fondurile importante alocate din buget pentru apărare – circa 1/4 anual – afluența tinerilor spre cariera militară, simpatia cu care era înconjurată armata și reprezentanții ei.

Efectivele armatei în momentul Unirii erau relativ scăzute, în raport cu cerințele momentului istoric dat. Având în vedere și formațiunile militare teritoriale (dorobanți, graniceri), efectivul total al armatei Principatelor era de 26.304 oameni, din care 19.252 în Țara Românească și 7.052 în Moldova [1]. Cifra este într-adevăr mică, explicându-se atât prin interesele contradictorii ale boierimii, cât și prin politica restrictivă a unor puteri europene.

Deoarece armata era favorabilă Unirii în ambele Principate, gruparea conservatoare a luat măsuri severe pentru a preveni eventualele acțiuni de nesupunere. De exemplu, în Țara Românească, căimăcama a procedat la scoaterea din armată, în toamna anului 1858, a unor ofițeri adversari ai căimăcanului Alex. Ghica: maiorul Diamandescu, colonelul Frunza și alții [2]. În același timp, pentru a-și atrage corpul ofițerilor, face și înaintări în grad: un spatar, 9 colonei, 20 de maiori, 25 de capitani, 21 de locotenenti, 26 de sublocotenenti [3].

La fel s-a procedat și în Moldova. Popularitatea de care se bucura Alexandru Ioan Cuza l-a făcut pe căimăcanul Nicolae Vogoride să încerce în 1858, să-l atragă de partea sa, avansându-l la 20 august la gradul de colonel și numindu-l, la 12 septembrie ca ajutor al hatmanului armatei [4].

Cu toate aceste măsuri ale forțelor reactionare, în general, armata participa activ la acțiunile unionistilor. Unii ofițeri se declară împotriva falsificării alegerilor pentru divanul *ad-hoc* din Moldova. În aceste divanuri sunt aleși ca deputați, și ofițeri în activitate, sau dintre cei participanți la revoluția din 1848 și reveniți în țară din exil. Astfel, maiorul Alexandru Ioan Cuza este ales deputat pentru divanul *ad-hoc*, de orașul Galați. Orașul Craiova îl alege deputat pe Nicolae Plesoianu, iar Gr. Serurie este desemnat în unanimitate ca deputat al orașului Giurgiu. Alți ofițeri (maiorul Panait Tufelcic, col. G. Filipescu ș.a.) contestă omiterea lor din listele de vot [5].

Cu ocazia deschiderii divanului *ad-hoc* la Iași, are loc un eveniment semnificativ pentru starea de spirit a soldaților moldoveni. „*Însisi soldații din gardă – se scria în „Steaua României“ – recunoscând în grupul pe care-l formau cei 15 deputați o rudă sau un cunoscut, au uitat pentru o clipă consemnul primit și strigau ridicând armele: «Traiască deputații noștri»*“ [6].

Alegerea colonelului Alexandru Ioan Cuza ca domnitor al Moldovei a fost întâmpinată și salutăta cu entuziasm de către armată. Generalul Herkt scrie în memoriile sale că „*entuziasmul fu general, cu deosebire între noi, militarii, care vedeam apropiindu-se visul nostru: transformarea ostirii într-o armată națională*“ [7].

Prevalându-se de lipsa de precizie a Convenției de la Paris în privința desemnării domnitorilor Principatelor, conducătorii luptei naționale au decis ca alesul Moldovei să fie desemnat și în Țara Românească. Spre deosebire de Moldova, în Țara Românească forțele conservatoare erau mai numeroase și mai puternice, luând o serie de măsuri restrictive, menite să împiedice victoria alesului grupurilor partidei naționale. Pentru a contracara poziția majoritară a conservatorilor în Adunarea electivă, partida unionistă a inițiat o largă acțiune de mobilizare a populației Bucureștiului și a țăranilor din împrejurimile capitalei muntene. Chiar lucrările Adunării electivă, dintre 22 și 24 ianuarie 1859, s-au ținut sub presiunea celor peste 30.000 de oameni adunați pe Dealul Mitropoliei [8].

În scopul intimidării deputaților partidei naționale și maselor populare adunate în jurul Adunării electivă și pentru a apăra pe deputații partidei conservatoare de furia multimei, căimacamia a cerut sefului ostirii, gl. Barbu Vlădoianu, să aducă în dimineața zilei de 22 ianuarie, pe dealul Mitropoliei, două batalioane de soldați, dintre care unul să fie dispus în curtea clădirii, iar celălalt în afară. Deoarece comandantul batalionului din exterior, maiorul Cutarida, „*se părea suspect pentru credința sa către guvern*“, i s-a luat comanda și a fost înlocuit cu un alt ofițer de încredere [9].

Pentru că masele populare pătrunseseră în curtea Mitropoliei, căimacamia a cerut generalului Barbu Vlădoianu, seful ostirii și deputat în adunare, să ordone armatei să recurgă la forța armelor. Este semnificativ faptul că generalul Vlădoianu refuză să transmită ordinul către unitățile armatei, pe motiv că dispoziția căimacamiei nu purta și semnătura lui I.A. Filipescu. Hotărârea sefului ostirii a fost determinată de presiunea și forța maselor populare, de atitudinea sa de simpatie față de cauza partidei naționale, de starea de spirit ce domnea în rândul soldaților și ofițerilor. În acest sens, ziarul „*Steaua Dunării*“ menționează că „*soldatii declaraseră că de se va proclama Bibescu pun armele jos*“ în semn de protest [10].

În ziua următoare, armata lasase multimea să se apropie atât de mult, încât „*nu se mai putea mișca*“. Pentru a se evita eventualele incidente, se cerea cu insistență plecarea trupelor. Sub presiunea populației, generalul Vlădoianu da ordin subunităților să se retragă în cazarmă.

Partida conservatoare își pierduse orice speranță de a mai folosi armata în sprijinul său. Chiar I.A. Filipescu declară consulilor străini, în seara zilei de 23 ianuarie, că „*nu se poate conta pe ostire*“ [11]. Pierzând sprijinul armatei, forțele conservatoare cedeză mai ușor și își schimbă mai repede poziția politică inițială.

Sub presiunea maselor populare și în „*nemiscarea politiei*“ [12], Adunarea electivă din București a aprobat în unanimitate propunerea făcută de Vasile Boerescu în numele partidei naționale, de a-l alege ca domn tot pe colonelul Alexandru Ioan Cuza, prin dubla sa alegere înfăptuindu-se în fond Unirea celor două principate române extracarpătice.

Entuziasmul general al poporului, la aflarea vestii alegerii lui Cuza, a cuprins și armata din Muntenia. Ziarul „*Steaua Dunării*“ precizează că ostirea „*cu puștile de-a umere, amestecată printre popor, se bucura de fericirea generală*“ [13].

Evenimentul de la 24 ianuarie a avut un mare rasunet și în rândurile ostii moldovene. „*Aceasta în-doita alegere – scria generalul Herkt – asigură formarea armatei naționale și stimulează idealul tuturor pentru ridicarea ostirii la nivelul armatelor celor mai bune din Europa*“ [14]. În depeșă din 26 ianuarie a generalului Costache Milicescu, avansat și numit, la 9 ianuarie, șef al ostii moldovene, adresată generalului Barbu Vlădoianu, se transmiteau din partea „*ostasilor români din Moldova... fierbinti imbrățișării fraților ostasi români din Țara Românească*“ [15].

În încheierea acestei scurte comunicări, apreciem că atitudinea armatei în momentele hotărâtoare ale înfăptuirii Unirii a avut o mare importanță. Starea de spirit a masei soldaților și a majorității ofițerilor, favorabilă Unirii Principatelor a zadărnicit planurile grupării conservatoare de a folosi armata

impotriva fortelor unioniste. Concludenta, in acest sens, este si marturia ziaristului rus A. Elisitân, martor ocular al evenimentelor, „*poporul si armata actionau pentru acelasi lucru, cu singura deosebire ca primul actiona deschis, iar cealalta in ascuns*“ [16]. Armata a inteles astfel, in conditiile istorice date, nazuinta nationala a poporului.

BIBLIOGRAFIE

- [1] Smarandache, Gh., *Armata Principatelor Române in sprijinul Unirii*, in Studii si articole de istorie, VII, 1965, p. 394
- [2] Iorga, N., *Istoria Românilor*, vol. IX, Bucuresti, 1938, p. 298
- [3] *Documente privind Unirea Principatelor*, vol. III, 1963, doc. 225 (In continuare, *Documente...*)
- [4] *Istoria militara a poporului român*, vol. IV, Editura Militara, Bucuresti, 1987, p. 398
- [5] *Documente...*, vol. I, 1959, doc. Nr. 87, 198, 292, 680, 691-693.
- [6] „*Steaua Dunarii*“ din 15 octombrie 1857
- [7] Gl. Herkt, *Câteva pagini din istoricul armatei române*, Bucuresti, 1902, p. 56
- [8] *Istoria militara a poporului român*, vol. IV, Editura Militara, Bucuresti, 1987, p. 396
- [9] *Patria*, nr. 22, din 12 februarie 1859
- [10] „*Steaua Dunarii*“, nr. 26 din 6 februarie 1859
- [11] Smarandache, Gh., *Op. cit.*, p. 398
- [12] *Istoria militara a poporului român*, vol. IV, Editura Militara, Bucuresti, 1987, p. 396
- [13] *Acte si documente relative la istoria renasterii României*, vol. III, p. 608
- [14] Gl. Herkt, *Op. cit.*, p. 58
- [15] Smarandache, Gh., *Op. cit.*, p. 398
- [16] Ceachir, N., *100 de ani de la Unirea Principatelor*, Bucuresti, 1958, p. 128.